

Jaunimas

Mėnesinis laikraštis skiriamas jauniems.

TURINIS: Mokslas — pavojus. — Lazdele. — Iš kasdienio mano prietiros: Pasi-skaitimas. — Apžvalga: Kąro liepsna; Didios Lietuvių dienos; Tautos charakte-ristika. — Pasikalbėjimai: Kokios nuomonės laikities ir geriau, pirmeiviskos arba klierikaliskos? Kas tai ir fanatikas ir fanatizmas? Ar svarbus veikalus reikia tuoj pradėti vikinti arba atidėti ateitai? Ar rengties gyvenimui ar mirimui? Ar gāli kunigas per ispāzinti atleisti kaltibēs? Ar ir gera jaunimui mokinties sakiti poēmū iš atminties? — Nauji rāstai: Žemaitēs Rāstai I. — Iš leidējū-rašitojų pusēs. — Vaizdelis.

MOKSLAS — PAVOJUS.

Rodos, kad līgiai antraip irā. Mokslas irā nauda, galia, šviesa. Tai mes Lietuviai pastaru laiku īpatiai aiškiai turbūt išmāne esame. Labai dažnai skaitome ir girdime zodī: "Švieskimēs!" Ir tuo norima pasakīti: "Išiteikime mokslo"!

Mokslas tatiau gāli būti pavojus. Žmogus, kurs linksta piktuman, daugiau piktū darbū padarīs, kuomet jām tai gerai pasiseks. O pasekmingām dārbui pirm viso mokslo reikia. Berods tokiu būdu gāli ir šventi dalīkai piktiems tikslams būt naudojami. Gaila, kad taip labai dažnai ir irā. Bet tai reikštū, kad ne mokslas irā pavojus, bet žmogaus linkimas piktuman.

Imkime kitā paveikslā. Ira žmogus, kurs piktā darītū. Bet jis tiki mokslu, jog žmogus po mirties bus skaudiai baudiamas už piktus savo dārbus. Išgirdes, tas mokslas esas vėjai, o kitasis teisibē,

būtent, kad nēra baismēs po mirties ir zmogui galima darīti, ko jis nori, jeigu tik zandāro nesuimamas, jis labai lengva virsta tikru piktādariu.

Arba kits nelinksta tiesiog ī piktiausius dārbus, bet jis nori duoti vāliā savo geismams ir troškimams. Tik jis nenorētū, kad kiti zmonēs jī peiktū. O jis zino, jog zmonēs pasileidēlī ir tokī, kurs savo staigumo nevaldo, niekšu vadina. Bet skaites kokī mokslā, jog visiškai neesā peiktina savo geismū klausīti, priešingai, tai esā zmogaus tiesa, ir susivaldīmas tik paikutiū ir silpnūjū sumanītas, jis pradeda pasiduoti savo karstumams — ir zūva.

Pikti darbai īra ne tiktai kitiems zmonēms, bet ir patiām juos dārantiām kenksmingi. Gīvenimā valdo neaplenkiamas īstātīmas, būtent šis: kiekvienas dārbas sušaukia savo ātgarsī, geras — gerā, piktas — piktā. Todēl piktādarīs visumet prieina blogā gālā, nors kartais tai ir kazin-kaip ilgai truktū. Ir nesunku piktādarī pazinti. Kurs dažniausia piktumu apie kitus kalba ir rāšo negu su gerumu, negāli būti geras zmogus. "Sāzinēs grauzimas vertia grauzti."

Toliau. Mokslas gāli pavojus ir tuomet būti, kuomet jis zmogui nesuprantamas īra. Tiktai labai augštos īsminties zmonēms īra veik visas suprantama. Jū īsmānīmo galia īra tokia skaidri, jog visa, kuo zmonēs rūpinas, kān jie māno, īstīria ir sumāno, apšvietia. Tik māza īra tokiū zmoniū. Kiti turi, kaipo aklieji īslengvo zengti tolīn, tarsi graibīdami sau keliā surasti. Nuo

savo vietas jie tegāli ī artiausiājā zengti. Kitaip sākant: kiekvienas naujas mokslas tēra zmogui suprantamas, kad jis prisimezga prie mokslo, kurs īra zmogaus jau zinomas.

Berods galima naujā mokslā ī ātmintī kālti. Bet jis zmogui tuomet neteiks šviesos. Jis jī tiktai apsunkīs, jo sāmone aptemdīs kaip skaidrūjī dangū ūkana. Zmogus nepagudrēs, bet pavails. Tai labai dažnai nusiduoda. Daug dažniau negu mānoma. Ira zmoniū, kurie labai daug mokslo turi. Tatiau jie īra kvaili, arba kvaili pastoje.

Mokslo turēti ir īsmintingu būti īra du visiškai skirtu dalīku. Zmogus su didiu mokslu ir maza īsmintimi visur kiša savo zinias, kur jū visai nereikia. Aišku, kad jis to nenumāno ir savo mokslā dēvi, kaip puikuotojas naujājī drabuzī. Bet drabuzis nepadāro zmogaus prakilnesniu. Įsmintis vien tegāli būti zmogaus vertībē, mokslas tiktai jo turtas.

Ira visokiū mokslo šakū. Bet nelīgiu stropumu jos jieškomos. Reikētū manīti, tie mokslai zmoniū pirmiau geidiami, kuriems suprasti juose randasi visos sālīgos. Bet visai nēra taip. Zmonēs dažniau tū mokslū nori turēti, kurie jiems, rodos, atneš naudos. Ar jie jiems bus suprantami ar ne, ī tai visai neatsiziūri.

Įpatingas īra zmoniū pasielgīmas su doros ir tikībos mokslais. Kur iš jū dār tikima naudos turēti, tše zmonēs jū jieško. Siaip juos visai atmeta. Tatiau zmonēs geriausiā supratimā gāli

turēti līgai tokiems mokslams. Žmogus savo žmoniškume turi tām geriausias sālīgas.

Tik tūluose žmonėse žmoniškumas dār giliai miega. Tūliems todėl dora ūra, kas paprastai dora laikoma. Jie pasielgia vis atsiziūrėdami ū tai, "kān žmonės sakīs". Ir jie dorai gīvena tiktai kitū prie doros vertiami. Jū patiū sieloje doros, išminties ir vālios dār nēra.

Kaip "Jaunime" jau netikt kartā aiškinau, žmogus ūra sudėtas dalīkas. Ir taip jis apsireiškia. Regimi ūra matėrios, kūno apsireiškimai. Žmogus ūra su savo kūnu minerālū gamtos skīrius dalis. Per kūnā ir gī kūnu apsireiškia augmens gīvībė: augimas, visokiū jėgū srovės, ir tt. Per tuodu gīvenimo skīriu pasirodo ir gīvuliškumas: liuosas judėjimas, geidimas ir atsitraukimas, diaugsmas ir liūdnumas, smagumas ir nesmagumas, baisumas, toliau mintiū plaukimas, ir tt. Žmoniškumas randasi išminties, teisingumo, kantrumo, skaistumo, meilės, malonumo ir kitū ūpatībiū apsireiškimuose.

Paziūrėdami ū žmones vargiai pastebėsime aiškiai žmoniškumo žīmius. Jie paprastai tiktai kaip silpni diegai iš gīvuliškumo tekīla. Ir todėl doros ir tikībos mokslai ne daznai jūdėl jieškomi. O jeigu jie jieškomi, jie nejieškomi tikru supratimu. Dār gī rodos, kad tūli, kurie, kaip sākoma, ūra apšviesti, rūpinasi doros mokslu juo savo nedorā norėdami apteisinti.

Nesuprasti doros mokslai ūra jiems ir jau kitiems žmonėms tiesiog didis pavojus. Tai pa-

sirodė 30—40 metų atgal ūpatiai aiškiai. Pagarsėjo tuomet Vokietis-philosophas Nietzsche.¹⁾ Beveik visoj Airopoj pirm viso, zinoma, Vokioj, buvo apie jo raštus kalbama. Labai buvo jū uzimti jaunieji. Kartā beveik per visus raštus Vokietiū kalbos plaukė Nietzsche's vartoti zodiai, kaip: Didžmogus (Uebermensch) anapus gero ir pikto, dīkūjū ir vergū dora, visū daigtū sugrīzimas, noras galībėn, ir tt.

Ir Nietzsche's mokslas pastoj tūliems tikru pavojū. Pradėjo tuo mokslu gīventi, kaip jie jī suprāte buvo. Rīkāvo, kad nors kartā žmogus, dār gī mokslininkas, o taip galingai ištāres "drāsū" zodī ir teikes žmonėms liuosībės nuo varzantiū doros išākīmū!

Vargšai, žmonės! Nenumānė jie, kad jie gīveno tiktai savo geismais, o ne tuo mokslu.

Berods nēra lengva suprasti, kān Nietzsche pasakīti norėjo. Todėl jo mokslas gāli ir labai pavojingas būti. Nietzsche's raštus suprasti norint, reikia daugiau negu kitū rašitojū būdā, jo āmziū, jo norus ir jo laikā pazinti.

¹⁾ Friedrich Nietzsche (ištark Nītse) gimes 1844 Vokios Sachsū provincioj, buvo profess. Baselio universitātės ir mirė 1889 ilgai ir sunkiai sirges; netītia apsinuodijes. Daug jis ūra rāšes apie visokius filosofios klausimus. Jo rāstai dalinami tūlū ū tokius, kuriuose jis labiau sāko: taip, o ū tokius, kuriuose jis sāko: netaip! Prie pirmūjū priklauso rāstas: Taipo tārė Zarathustra. Jis ūra ir garsiausias N. rāstū. Nietzsche's kalba ūra, kaip sāko, Vokietū kalbos žiedas. Nietzsche visumet rāšo didiu karštumu ir labai vaizdingai. Labai daug žmoniū skaito jo raštus didiu pasi-mėgimu. Mūsū laiku jie ūpatiai Rusioj praplito.

Bet tuo tarpu apie tai nerašysiu. Užtekti turi kelios pāstabos ir keli zodiai versti iš Nietzsche's rāstū.

Nekartā jis pats sāko, kad rāšās tiktai tiems keliems, kurie nori iškilti iš paprasto žmogaus stovio. Tie jie turi tvirti, net kieti būti, bet prieš save. "Neseki mane — bet save pātī, save!" tai zodis, kurī jis žmonėms prišaukia. Savo vālios žmonės būti turi tie jie, kurie nori žengti augstīn. O tokie žmonės īra tie jie, kurie susivaldīti gāli, kurie nenusileidia prieš jokī geismā, ir ne prieš širdies minkštumā, kuomet tasai — tvirtina žmogaus žemumā. "Žmogaus dīkībē turi būti randama pilnoj žmogaus atsakomībėj." "Tu nori liuosas būti nuo bet-ko. O reiktū klausti liuosas kām?"

Nietzsche kartā rāšo: Ištikrūjū aš tegaliu su tokiu žmogumi (jis atsizvelgia ī kokī H. von Stein) apie doros klausimus kalbėti. Iš kitū veidū tematau, kad jie mane visai apkreiptai supranta, ir kad gīvulīs juose diaugiasi galėsiās pamesti pāntius." — Kitas jo zodis šis: "Dār tu neesi dīkas, tu tiktai tejieškai dīkībės. Iškilti nori ī dīkājā augstībe. Žvaigzdiūnpi ālksa tavo siela. Bet ir tavo piktieji linkimai trokšta dīkībės. Laukiniai tavo šunīs nori būti liوسي. Geismingi jie loja savo urvoje, tavo dvāsiai norint savo kalėjimā atsiverti. Valdīties turi ir gi dvāsius dīkasis. Giedra turi pastoti jo akis." — Ir vėl kitas zodis: "Ne tai īra prakilnojo pavojus, kad jis geras pastotū, bet begėdis, pašiepėjas." — "Kartā tikėjo žmonės būti didvīriais, dabar jie īra pasileidėliai.

Bet meldiu taves, tau tavo meile ir viltī primindamas: Neišverski didvīrio iš savo sielos!" — Kitām Nietzsche prišaukia: "Ar tu ir esi toks, kuriām jau buvo valia pabėgti nuo savo jungo. Tūlasis pametē paskutine savo vertībe, kaip jis atsisākē tarnauti." — "Tām īra liepiama, kurs pats savės negāli klausīti."

Kaip Nietzsche norėjo būti suprantamas, reiškia šis jo zodis: "Negintšīju, kaip savaime suprantama, kad daug veikimū, kurie vadinami nedorais, turi būti vengiami ir apkariaujami, taipo-jau, kad daug jų, kurie dorais laikomi, turi būti daromi ir šelpiami, bet manau vienā ir kitā iš kitokiū mānīmo pamatū negu lig šol." — Pagaliaus reiktū dār ir zodī atsakīti ī klausimā, kaip save apsaugoti, jeib mokslas nepastotū pavojus. Lengva būtū pasakīti, jeigu galima būtū be jokiū mokslū apsieiti. Bet tuomet žmonės nepareitū iš vietos. Kiekvienas turētū iširti, kas kitū senai žinoma. O tai iširti jām nei nebūtū galima. Mokslas būtinai reikalingas. Bet nieko nereikia priimti tiktai todėl, kadangi tai koks garsus žmogus, autoritātē, īra pasākes. Visa reikia patiām mėginti. O kur kas eina apie doros klausimus, tše reikia žiūrėti, ar sekimas to doros mokslo žemīs žmoniškumā ar jī augstīs. Bet gi tai kiekvienas turētū pajauti. Vargas tik su tais, kuriū žmoniškumas dār nėra arba jau nebēra gīvas.

Bet apie šī klausimā gana dažnai jau tariau. Todėl baigsiu zodiū: "Visa, kām jūs norite, kad jums žmonės darītū, tai darīkite jūs jiems." *Vidūnas.*

LAZDELE.

Pasaka.

Buvo žmogus vidutinio amžiaus. Ir jis pamānē isi-teikti lāzdā. Turētū toji būti jo tvirtumo ir gālios reiš-kinis. Bet norējo ja eidamas ir ramstīties bei reikalui esant ginties.

Vaikas būdamas labai dažnai pats sau buvo droži-nėjes lazdu. Bet dabar jām rodēs reikalinga, kad jo lazda būtų tarsi žmonijos padirbta. Vis dėlto turētū būti jo lazda.

Taip manīdamas vaikstiojo jis didiose vietovėse ir žvelgdavo į krautuves, kur lāzdos pardavinėjamos. Ilgai jieškojo. Buvo matīti lazdu visokiū pavidalū, visokio drū-tumo ir dailumo. Buvo lazdu iš medio ir iš naugio (me-talo), iš givuliū odos ir iš kaulo. Jojo, kaip jis mānē, būti turėjo iš medio.

Tai tarp tokiū ir tik skirstē. Bet paprastai rankinē buvo iš visokiū kitū daigtū, tik ne iš medio padarīta. O jojo lazda buvo beabejonēs ištisai augusi, vienoda.

Pagaliaus jā ir rādo. Įpatinga, kaip jām pamēgo jos pavidalas. Tatiau nepirko jis jos tuojau. Bet kur ējo, kur stovėjo, lazdelē jām vis buvo akīse. Ir vėl grīzo jis jā pasi-ziūrēt. Išveizėjo ji jām kaip koks stebūklas. Negalėjo tai pasiaiškinti. Rodēsi jām, kad tikrai kokie mieli sapnai ir kokios grāžios pāsakos supēsi aplink tām lazdele.

Tai jā vėl pasižiūrējes, ējo vėl savo keliu. Ir dār nepirko jos. Mat, jis jos labai geidē. O ko labai geis-davo, to paprastai nesisāvindavo taip greitai. Mānē, geismus reikia valdīti. Tuomet jie naudingi. Dār gi gro-zina nuolatai daugiau tai, ko geidi.

Bet šis on turėjo jis dār kitā priežāstī nesisāvinti lazdos taip ūmai. Geismas, troškimas ūra žmogaus vālios galiū versmē. Lazda tū galiū reiškīnis. O kad jis būtų tām lazdele ūmai pasiēmēs, jo geismas būtų nesuvaldītas buves ir tarsi sunīkes. Nebūtū žmogus jautēs savo vidūje tos tvir-tībēs, kuri kaip tik pasirodo, kuomet žmogus geismus su-

valdo. Ir nors lāzdā rankoj turēdamas, vis dėlto būtų buves be tvirtumo.

Dār ir nebijojo, kad kitas tām lāzdā pagautū. Kas jojo, to kitas negāli pasiimti. Taip jis mānē. O jeigu kas būtų jā nusipirkęs, ta lazda nebūtū jojo buvusi.

Todėl nesirūpino kuo veikiau jā įgīti. Vien tik vis māstē apie tai, kodėl tos lazdos forma jām taip begālo tiko. Ir nuostabu, kad jo jaunū dienū atminimai jām grīzo omenin. Tarsi save pātī jis regėjo, kaip tuomet lazdas dirbdavos. Tad staigu ir atminē vienā savo dirbtā lazdele, kuria taip labai buvo pasidiauges. Ji jām taip buvo tikusi, kad ilgai jos nebuvo pamiršęs. Bet amžiaus srovē jī pagaliaus tik buvo toli nunešusi. O kaip šią lāzdā pamātes, tai ji sušaukē atminimus ištolo. Ir išlengvo tiejie jī pildē jaunū dienū linksmumu ir diaugsmu.

Vėl ējo pasižiūrēt tām lāzdā. Ir jau ēmē jā į rankā. Bet tai nustebo! Kazin, pradėjo abejoti, ar tai jo lazda ir ištikro. Palikes jā ējo toliau. Atsigreže. Bet, dabar tik vėl rodēs esanti jo lazda. Jo jaunū dienū dirbta lazda.

Ir sumānē jā tik jau kitā kartā nusipirkti. Atiduosiās kitokiū būdu žmonēms, kām jie pridēje iš savo prie tos jojo lazdelēs. Ir vėl nuėjo. Tuomet ištirē, kur tas medis augęs, iš kurio ta lazda dirbta. Bet vėl sau žengē tolyn.

Išivaizdino rankoj turīs savo tvirtībēs ir gālios žimī. Ir jām apie tai tik ir mānant, nauji gālios srovē jī pildē. Tarsi tiktai dabar tebūtū pasiekes savo vīriškumo augštībe. Viskas, prie ko kartā prieti ālkes, rodēsi jām, ūra dabar jojo.

O tatiau, dār lig kits slēpinīs buvo paslēptas jo laz-delēj. Ir nekartā pažvelgē į jā, kaip į kokī stebuklā. Tikra buvo jām, jis jā buvo dirbes. Beabejonēs, ji buvo toji, kuriā pats buvo dirbes vaikas būdamas. Žmonēs jā tiktai, kazin-kaip buvo pagāve ir savo būdu dār dailine.

Tatiau jis vis dār nenurimo. Jo lazda lig rodē į kazin kokiā versmē, iš kurios nuolatai plūdo slēpininga galia. O ta versmē rādosi kazin-kur toli, svetimuose kraštuose, arba toli praeitīj.

Tatiau pats atsiminē savo lazdos tuokart jojo drozi-
nētos iš obels Sakos. Ir negalėjo išmanīti, kân ta lazda
reiškē. Mâstē apie tai nuolatai. O nors nepriėjo prie
gâlo savo mâtīmo, vis dëlto jî pildē kasdienâ naujas
diaugsmas, kuomet jis zengē po zmones manīdamas rankoj
turīs savo lâzdâ. Tarsi turētû rankoj valdono žimī. Iš
jos plûdo î jo sielâ nuolatai gâlios srovē. Ir kân jis dârē,
veikē ir târē, turėjo gâlios ir prakilnībēs antspaudâ.

Ir apie tai nuolatai mâtē, iš kur šis neapsâkomas
slëpiningumas tos lazdos, jos stebûklingumas. Taip kartâ
bemâstīdamas îmigo ir pradėjo regėti.

Mâtē senuosius, senai praėjusius laikus. Mâtē, kaip
zmonēs atsiranda erdvėj, atsiranda laike ir vël nīksta, jeib
po âmziû vël stotûsi šišon. Ir išvīdo, kaip jie išlengvo
taip nuo âmziû î âmzius auga arba ir nīksta.

Pasirodē jâm pagaliaus îpatiai aiškiai vienas zmogus
ir vienas âmzius. Līg būtû jâm toks zinomas, kaip jo
paties siela. Mâtē, tas zmogus tuokart vargo nuolatai,
jeib îgītû tvirtumo ir didumo. Kovojo jisai pirma su gîv-
êdiais. Kovojo su zmonėmis. Ir vis labiau augo jo tvir-
tībē, jo galia. Tad pradėjo kovoti su savo geismais ir
karštumais. Ir laimėjo. Bet kartais ir suklupo.

Taip jis zengē ateidamas î erdve ir nueidamas šalin per
âmzius. Ir augo. Tad išgirdo mûsû zmogus rīkâvimâ.
Didis zmoniû skaitius gīrē tân karžīgī kaipo didvīrī, kaipo
laimėtoją, kaipo vadovâ. — Jis valdē save. Ir valdē zmones.

Vël jis mirē. Liepsnose jo kûnas dingo. Ir pelenus
zmonēs palaidojo zemėje ir sodino tše obelaite. Augo
toji. Ir vaisiaus nešē.

Senai buvo zmonēs pamirše tân didvīrī. Bet tos obe-
laitēs vaisius maitino vienâ zmoniû kartâ po kitos.

Ir sapne pasâkē mûsû zmogui: "Mat, toj obelaitėj, tše
to didvīrio galia. Ir viena jos sakû, tai tavo lazdele!" — Iš to
taip nustebo, kad pabudo. Bet kaip jis ir zvalgēs ir minē, neži-
nojo, ar jis budâs ar dabar sapnuojâs, o pirma buves budējes.

Ir līg ištolo jâm atskambėjo tilus zodis: "Patsai tu
turi būtî tas didvīris."

Susimâstes jis sau per âmziû zengē. Iėjo nieko nema-
nīdamas î krautuve, kur buvo rodomi ir parduodami dailēs ir
zinijos dalīkai. Žīgiu tše pasijuto bestovīs. Buvo tše ir
lazdû. Ir jis nutvêrē vienâ, tarsi iš netītiû. Išveizėjo visai,
kaip jo lazda. O kaip jâ rankoj turėjo, tai ir nebegalėjo
abejoti. Didvīrio dvasia jî visiškai ir gîvai pildē. Jis laikē
savo lâzdâ savo rankoje. Ir išėjo su ja.

Nekartâ ir keli iš netītiû nutvêrē jo lâzdâ. Ir labai
nustebo pasijausdami tvirtesniais, galingesniais, didesniais.
Ir pradėjo kalbėti apie tân stebuklû lâzdâ. Tûli niekšai
jau net pradėjo manīti, kaip tik tân lâzdâ pasisâvinus.
Bet mûsû zmogus visai nesaugojo savo lazdos. Tarsi jos
niekas jâm paimti negalētû niekumet. Ji buvo jo lazda.
Ir tojo ji ir pasiliko. Ir vis su ja vaikštiodavo. Buvo,
līg kad koks stebûklas vaikštiotû su juo. *Vds.*

IS KASDIENIO MANO PRIETIROS.

Pasiskaitīmas.

Sêdėjau lekšėj, kaip Tilžēs Lietuviai elektrikos vâromâ
gatvės vezimâ vadina. Prieš mane sêdėjo dvi darbininki.
Buvo abi dâr jauni moteri. Viena paskaitē antrajai iš
kazin-kokios knīgpalaikēs românâ. Antroji klausēs. Ir
zvalgēs. Bet kân jos âkīs mâtē, tai jai, kaip regima, ne-
buvo svarbu. Ji regėjo savo vidûje visa-tai, kas române
aprâšoma buvo. O tuo pasimêgo. Ipatinga. Vieni niekai
buvo tše supâsakovami. Berods buvo daug tše nuostabû
dalīkû. Viso-ko, kas zmogû liūdina ir diugina. Bet nie-
kingumas tame rodēs, kad surišimas visû tû atsitikimû
visai negâlimas buvo. Kiekvienas apie tai mâtâs turėjo
tai jausti. Kad, paveikslui, vienas zmogus pakluves kelis
kart tarp zmogzudiû, o kaskart î jî šauta iš dešimt šau-
tuviû, ir tas zmogus išlikes nepataikintas, tai matīti, raši-
tojas nori, kad jis išliktû gîvas, jeib apie jî galētû papâ-

sakoti kitus stebuklus. Ir išeina melas, ne dailės veikalas, kurs dalīkuose veikiantiajā teisībe, gīvenimo īstātīmus īs-reiškia. Bet ta zmonelē klausēs visa širdimi. Paviršuti-niškai sprendiant ji nieko īs to paskaitīmo negalējo pel-nīti. Jos gīvenimo supratimas turējo būti sukraipomas. Tatiu ji taip mielai klausēs. Jos veide buvo matīti, kaip ji regi, apie kān rašīta. Tai kartais līg kokie šešēliai slinko jai per gīmī, tad vēl koks linksmumas. Berods tik silpni tebuvo tie apsireiškimai. Nebuvo ji prātusi īsivaizdinti tai, kas jai skaitoma. Ir gāl neīstengē dār aiškiai šī bei tai sugebēti. Nekartā prāšē savo draugos dārkart vienā bei kitā vietā skaitīti. Tur būt tuose rūkuose, kuriuose ji regējo pavidalus to romāno, tiejie jai padingo. Bet su-prantamas mār tatiu jos pasimēgimas. Abi, kaip rodēs, grīzo īs fabrikos. Parējusi īsvirs valgī ir vēl stosis prie mašinū. Parvažiuos vākarā, parūpīs valgī, aprūpīs namus ir atsiguls. O rītā atsikēlusi vēl skubēs fabrikon. Taip bēga jū āmžius. Ir vis tie pātīs vaizdai, vis tie pātīs da-līkai stojasi jiem ākīsna. Teliēka regēti ir judēti, dirbti. Nieko daugiau. O dabar gaminasi vīdaus regējimas visai kitā pasaulī, turtingesnī, judesnī. Dar gī pātīs jī tveria. Sitas tvērīmo pasimēgimas, tai īra, kas jiedvi abi taip ap-ēmes buvo. Tame randasi ir visa nauda. Zmogui, kurs gāli turtingā vīdaus gīvenimā susitverti, tām smagu. Toks zmogus īra ir palaimingas. Ipatiai tad, kuomet tas jo vīdaus gīvenimas pilnas īra prakilnībiū. *Vds.*

APŠVALGA.

Kāro liepsna īra īs naujo sukilusi Balkāno pusiauslīj, bet šīkart tarp Bulgārū ir Serbū bei Graikū. Prīsidējo dār ir Rumānai bei Turkaī. Bet rodos, da-bar pradeda ta liepsna gesti. Bulgārāi īra apveikti. Tik labai didis īra pavojus visai Airopāi.

Lengvai gāli ī karus susivelti visos tautos. Nors didiosios kiek galēdamos stengiasi taikā tvirtinti. Rodos, līg kokia pikta dvasia apimtū zmones. Līg pra-dētū vis didesnis zmoniū skai-tius trokšti kraujo. Matīti, kaip piktas dalīkas uzsikretia greitiau

ant kitū negu geras. Reiškia tai, kad zmonēs stovī dār ant zemo doros laipsnio. O kad ir tik pusē to, kān Serbai bei Graikai praneša apie Bulgārū, Bulgārāi apie Serbū ir Graikū nezmoniškumus būtū teisībē, tuomet būtū īstikrūjū īsrodīta, kad ten zmonēs dār beveik gīvēdiai. Berods suprantama, kur nekanta tarp tautū sukelta ir pagaliaus zudīmas pradeda, tše zmonēs, nors ir būtū kiek dori, pastoja gīvuliais. Tik, rodos, ten Balkāno pusiauslīj, nei pats vėlnias nebūtū galējes piktiau ap-sireikšti. Zmonijos gēnius te-gāli apdengti veidā ir raudoti. — Ir dār vienas dalīkas svarbus ten tū tautū doros stovīui pažī-mēti. Kārā laimēje prieš Turkus nežinojo savo didumo troškimus suvaldīti. Ir vēl tai reiškia, kur jie stovī. Tautos atsi-spīndī pavienīame zmogūje, o pavienis gāli pasimatīti tautoj. Taip ir pasidāro kiekvienām uz-davinīs. Nuolatai reikia auginti zmoniškumā. Kurstīmai prieš viens kitā īra tū zmoniū darbai, kuriuose dār vīriauja gīvēdis.

Didios Lietuviū dienos tur būt īra Birzelio mėnesī buvusios, taip Amērikoj, taip Didioj Lietuvoj. Ten īvairū draugijū suvaziāvimai, šīson metinis Mokslo Draugijos susirinkimas. Nezi-nau, kas tše nusidāve īra. Ne-galējau dalīvauti jokīame susi-ējime. O Lietuviū laikraštīū skaitīti jau nuo pat pavāsario nepriējau. Tik kartais mār Ber-

līnan atsiūstas tāpo vienas bei antras Prūsū Lietuviū laikraštis. Bet smagumo īs to neturējau. Ipatiai vienas dalīkas mār ne-tiko. Kaip jau kelis metus, taip ir šīmet Prūsū Lietuviū jaunimas susirinko ant Rambīno. Buvo tai 6. Liepos m. Bet nenusidavē sāntaikoje tas suvaziāvimas. 13-kilo vaidai. Nenoriu spresti apie tai, kas tše kaltas. Patsai ne-galējau nukeliauti ant Rambīno. Kelionē īs Berlīno per ilga. O savo darbo laiko tše nenorējau sutrumpinti. Taip ir nieko īpa-tinga negāliu parašīti. Ir tik tenoriu pastebēti, kad tautinē gīvībē tše negāli tarpti, kur "veikējai" vaidījas. O kad īs tokiū "veikējū" negāli pareiti Tēvīnei joks lābas.

Tautos charakteristika. Pirm keliū savaitiū girdējau vienā mokslininkā kalbant apie kai-kuriā tautā. Labai mār tai īdomu pasirodē. Ir todēl pa-duodu šīson kelis vīriausiū jo sakiniū. Jie šiejie: Sitos tau-tos zmogus linksta mārīme nu-nerti, galvoti ir kritikuoti. Ir prāstas zmogus māsto apie pa-saulī ir tai, kas jī vidūje sulaiko. Nēra jis veikimo zmogus. Jis tik vis dāro plānus. Vos vienā sumānes, pradeda jau kitā tverti. Bemāstīdamas pamiršta zengti prie veikimo. Greitas jis tēra prie kritikos. Visa jis geriau supranta kaip kitas. Labai jis gudrus. Bet kad reikalas, jis gāli būti ir labai kantrus. Daug jis pakelia. Draugauti su kai-mārīnais jis nelabai mēgsta. Gī-

vena mieliau sau vienas. Ir jo valia pildosi jo ūkij. Gāl todėl jis nori visumet ir valditi. Kur keli jū susieina ir apie valdīmā tāria, jie visi nori valdīme dalīvauti. Nors kiek tše turi kiekvieno valia sverti. Prieš kiekvienā bandīmā jī valditi, jis stengiasi. Negāli jis klausīti, kad kas būtina, turi ir zinoti, kodėl taipo īra. Visumet jis savaip veikti nori. Daugiau kaip kiekvienas kits jis sāvīškas. Kur jis draugijoj dalīvauja, jis nori

līgībēs. Autoritātēs jis tik pripazīsta, kad jī su dvasia labai daug augštiau stovī negu jis. Labai dėkingas jis īra uz visa, kas jām gera išrodoma. Tokius žmones jis garbēj laiko. Bet savas nezemina. — Taip buvo kalbama. O aš sau māstiau: kaž, kad tai "Jaunime" parašīčiau, ar ispētū skaitītōjai, apie kokiā tautā tše kalbēta. Lauksiu, kad kas atsilieptū. Bet savo sprendimā apie tuos sākinius tik tuomet paduotiau. Vds.

PASIKALBEJIMAI.

Mal. Kokios nuomonēs laikīties īra geriau, pirmieviškos arba klierikāliškos? — Mān rodos geriau gīventi savo nuomone. Mat, gīvenimā suprantant pasidāro aišku, jog visū gīviū eilēj žmogus īra tas, kuriām galima visai savaip veikti. Tarp žmoniū vėl tiejie stovī augštiau, kurie pātīs savo veikimo valdovais īra. Žmogus nuzeminamas, kuomet jis padāromas kitū nuomoniū īrankiu. Žmogus turi sāvīškas būti visiškai. Bet toks būdamas jis tātiau turi gīventi sāntaroj su kitais. Sāmoningā harmoniā su kitais turi jis vīkinti. Tām reikia pirm viso savo nuomone pasidarīti. Reikia sulīginti kitū nuomonēs, ir bandīti vienā bei kitā suprasti, ir gi suprasti, kodėl tūlos priešingos viena kitai. Todėl naudinga skaitīti ne tik vienos pakraipos laikraščius, bet visokiū.

2. Kas tai īra fanatikas ir fanatizmas? — Žodis fanatikas, fanatizmas pareina iš Latīnū žodio fanum. Tai īra šventīkla. Iš to dārēs fanaticus. (c=k) Tai reiškia: dvāsios apimtas, pasiutes. Fanatikas īra žmogus, kurs taip apsireiškia. Fanatizmas ta jo dvasia. Vartojami tuodu žodiu norint pasakīti, kad kai-kuris žmogus nori savo nuomone kitiems prievarta ībrukti, ir kad jis kiekvienā kitaip mānantī peikia, niekina, o kur gāli kankina ir net žudo. Fanatikai īra paprastai žmonēs su didiu karštumu o mažu susivaldīmu ir dār mažesniu protu bei išmintimi, nors kartais ir kitaip išrodītū. Jie īra tikri velniai žmoniū gīvenime. Fanatizmas apsireiškia visuose dalīkuose: tikībos, mokslo, dailēs, politikos ir kituose. — Nuo fanatiko skiriasi vīriausiai tas, kuriām vis-

kas līgdaug. Ira toks žmogus silpnutis "mazgotē", kaip kartais sākoma. Nereikia jo sukeisti su tuo, kurs apreiskia toleranciā, tai īra pakentimā. Toks žmogus stovī augštai uz abuminētu. Jis pakentia žmones kaip tėvas pakentia mažū savo vaikū īpatībēs ir netikumus, kol tie nepadāro vienas kitām blogo.

Sliesar. Ar svarbus veikalus reikia tuoj pradėti vīkinti arba atidėti ateitiai? — Kuomet žmogus pradeda klausinėti apie tai, koks dārbas svarbesnis ir kokī darīti reikētū, jis parodo, kad jis neturi tikro dārbo. Arba nors galima to māniti. Mān rodos, kad visumet pirma reikia klausti: kas īra būtina, o kas ne. Kas būtina, turi būti atliekama. Kitkas gāli būti atidedama. Toliau tarp līgiai būtinū dārbiū reikia tām pirma darīti, kurs akies mirksnio reikalaujamas. Kad piemuo īra pažadējes po dviejū valandū būti sāmūtī išdrozinējes o līgiai dabar āvis ī vasarōjū eina, jis būtinai turi sāmūtī dėti ī šālī ir eiti avis ginti iš vasarōjaus. — Ira ir tokiū žmoniū, kurie sapnuoja apie svarbus veikalus o pamiršta svarbiausiojo. O tai īra pildimas savo uždavinīū, savo pareigū. Pirma reikia tuos atlikti, tada galēs ir tvėrti uz kitū. O kas savo uždavinius kuo-sāžiningiau išpildīs, tas tuo kuo-geriau bus prisitaisęs prie didesniū veikalū. Nebūs juos atidējes, bet līgiai tuo pradējes. O tie tad jām ir veikiai

pasidarīs būtinai. Tik žmogaus pareiga jām stātoma jo sielos. O apie tai reikētū plātiau pakalbėti.

Antr. Kl. Ar rengties gīvenimui ar mirimui? — Negāli būti abejonēs. Mirimas īra pabaiga. Kām tad jām dār ir rengties. Ateina jis savaime. Bet žinau, klausimas statītas iš seno supratimo. Mirtis būk stātās žmogū prieš Dievā, prieš jo teismā. Tai didis dalīkas. O gīvenimas susidedās iš užgimimo, pasivālgīmo, pasidarbavimo, apšvedimo, kūdikiū gaminimo. Ir tt., ir tt. Vieni mažmožiai. Tiktai tokiame sprendīme randasi labai didis nesizinojimas ir apsirikimas. Mes gīvi ir turime tarnauti gīvībei. Tām mes to leisti, kurio akivaizdoj mes nuolatai gīvename ir ne tiktai po mirties stojamēs. Nuolatatai jis mus ir teisia. O nuolatatai mirštame arba gīvininame. Mirštame kiekvienu dārbiū, kurs mūsų dvāsīā temdina, gaivinamēs, gīvesni būname tarnaudami prakilnumui, šventumui, meilingumui. Kuomet visa-tai mumīse didēja, mes gīvesni esame. Mirtis tėra sāmonēs persikeitimas, kuomet kūnas atidedamas. Mirtis nėra dalīkas. Ir nėra jī svarbi. Bet gīvībē pildo bekrāštine erdve. O mūsų uždavinīs īra šitā neišmāstuojamājā gīvībe pilnai reģėti, gīvībėje visai nunerti. Todėl rengkimēs nuolatatai gīvenimui. Patiriamieji mažmožiai

labai tām naudingi. Jie turi būti apšvietiami augštesnės gīvės, kuri plūsti gāli iš mūsū sielos, jeigu mes tām rengiamės.

Pilotas. Ar gāli kunigas per išpāzintī atleisti kaltībēs? — Kunigas ģra kaip koks gīdītojas. Kad kas kojā lūzes pasivadina gīdītojā ir jām savo nepalaimā išpāsakoja, gīdītoju lengva būtū pasakīti: aš atleidiu tau, kad buvai neatsargus ir lūzai kojā ir tau nepīkstu; bet iš to nieko ģera neišeitū. Ir visa, kān gīdītojas padarīti gāli, ģra tai, kojos kaulus taip sutaisīti, jog prigimtīes galīa galētū juos pataisīti ir kojā išgīdīti. — Kaltībēs ģra sielos pažeidīmas, kojos lūzīmas kūno. Siela tegāli išgīti, kaltībēs tegāli dingti, kuomet gālios, sielos gīvībei stiprintī, pradeda nekludomos apsireikšti ir veikti. Kunigo uzdevinīs būs, žmogū nurodīti ī jas ir žmogui gelbēti

joms keliā pritaisīti. Jos, tos Dievo gālios, tegāli gīdīti.

Mal. Ar ģra ģera jaunimui mokinties sakīti poēmū iš atminties? — Poēmai (eilēs) turētū būtī kalbos grozībēs. Suprantama, kad tokius poēmus atmintij turēdamas, žmogus ir paprastai kalbēdamas gražiai mokēs kalbēti. Toliau: poēmais turētū apsireikšti ģviausieji žmoniū jausmai. Todēl poēmai galētū tuos jausmus žmogūje žādinti. O jie tai kuogeriau padarīs, kuomet žmogus poēmā tarsi visumet su savim nešios. Kiekvienas atsitikīmas, kurs tiks augštesniems jausmams sujudinti, būs tais poēmais tarsi paremamas. Deklamāvīmas poēmū kaip tik tinka gražiai tart mokinties. Lāvina jis ne vien protā, bet ir grozēs, dailēs jautīmā, nekalbant apie tai, kad atmintis stiprēja, kuomet ji naudojama. Vds.

NAUJI RASTAI.

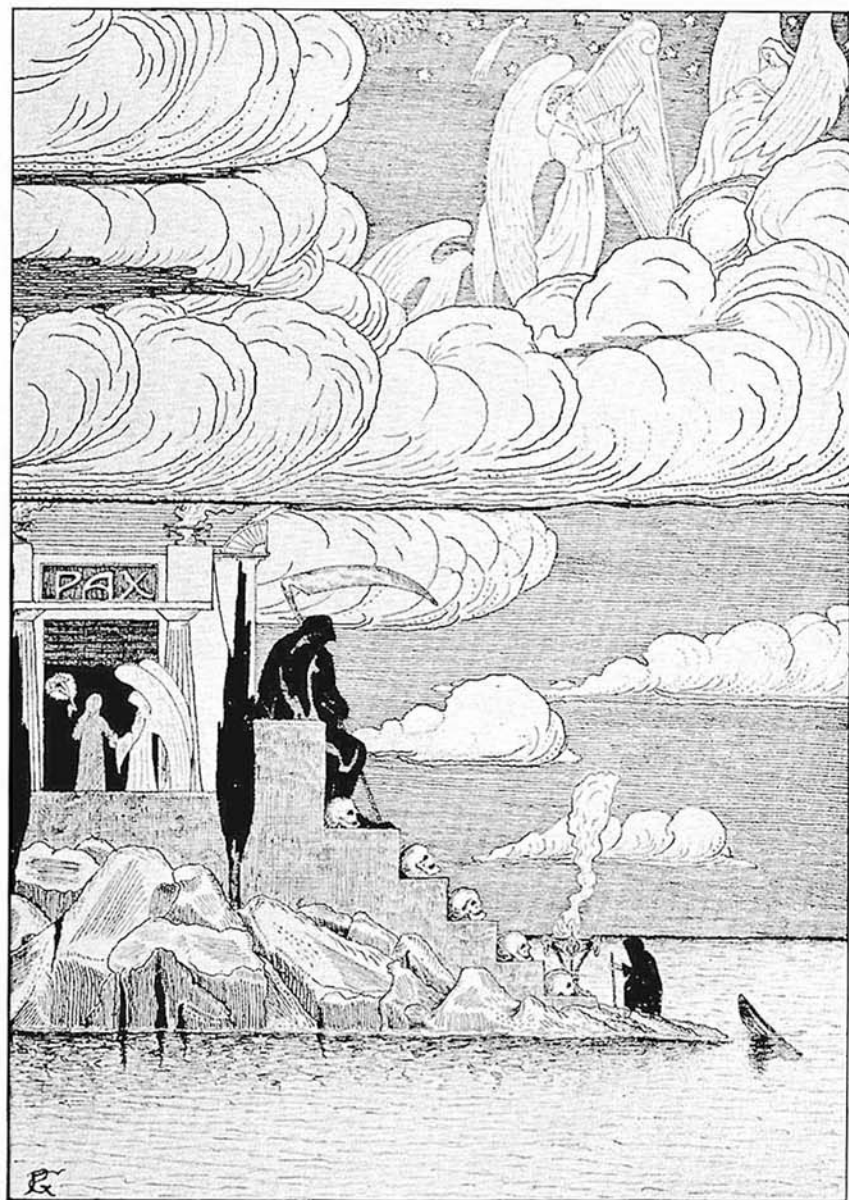
Žemaitės Rāštai I. Vilnius. J. ir P. Leonū Leidimas. 1913. mts. Kaina 15 Kap. Tur būt pirmieji tai jos rāštai, kurie dabar su kitais rodos trumpu laiku išeis. Kaip žinoma, Žemaitės rāštai priklauso prie geriausiųjų mūsū rāstijos. Kalba jos Lietuviū dvāsiā gīvai atspindī. O jeigu apie turinī negalētume daug pasakīti, tad nors tiek, jog jis labai aiškiai parodo mums Didiosios Lietuvos Lietuviū būdus ir gyvenīmā. Vds.

IS leidėjū - rašitojū pusēs.

„Jaunimas“ siuntiamas ī namus uz 2,40 M. metams, ī Didiājā Lietuvā uz 1,25 Rublī, ī Amērikā uz 75 Centus, pavienis numeris uz 30 Pfg., 15 Kap. arba 10 Cent. — Iš Did. Liet. galima pīningus siūsti īdedant ī laiškā popierinī Rublī, o 25 Kap. post. markēmīs. Bet nereikētū īdēti markes uz visa 1,25 Rbl. Laiškā reikētū īrašīdinti. „Jaunimo“ tām nesiuntīame, kurio adreso neišskaitome. — Prāeitū metū „Jaunimas“ ģra dabar gaunamas ir gražiai īrištas uz 3,50 M., 1,70 Rbl. arba 1 Dol. Gaunami ir „Saltiniai“ nerišti uz 2 M. metams, rišti uz 3,50 M., 1,70 Rbl. arba 1 Dol.

Už leidėjus - rašitojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, (Tilsit) **Garnisonstr. 19.**

Amžina Pasaka.

P. Golovnia.